

Постарина плаћена у готову.

Државно Тужилоштво Шибенику

Прик. 9/7 1931. у саи

BR. БР.

ГРАДСКА БИБЛИОТЕКА
ЈУРАЈ БИЗГОРИЋ
БИБЛИОТЕКА
НАУЧНИ ОДСЈЕК

Izlazi Četvrtkom.

Privredno - kulturne
Matice
za Sjevernu Dalmaciju

Privredno - kulturne
Матице
за Сјев. Далмацију

Godišnja pretplata za našu državu 40 din., za
Ameriku 2 dolara, a za ostalo inostranstvo 80 din.
Članovi Matice dobivaju list besplatno.
Primjerak 1 din.

Шибеник, 9. Јула 1931.
БРОЈ 108. ГОДИНА III.

Vlasnik »Privredno-kulturna Matica za Sjev. Dalmaciju«
Pretstavnik: MILAN BRKIĆ, urednik
Telefon br. 63. — Broj ček. računa 38.242

Proglas međunarod. zadružnog saveza

Prošle nedjelje, 5. jula, proslavljen je na ogromnom dijelu zemljine kugle, u 42 državo, Deveti međunarodni zadružni dan. Međunarodni zadružni savez, organizacija svega zadrugarstva, izdao je tom prilikom ovaj proglas:

Zadugarima celoga sveta!

Savezi i zadruge iz 42 države, koji su u članstvu Međunarodnog zadružnog saveza, proslavljaju u nedjelju 5 jula 1931 Deveti međunarodni zadružni dan. Nepregledne čete udruženih zadrugara u svim delovima sveta izmjenjuju toga dana bratske pozdrave i želje. Oni će tom prilikom ponoviti zavet vernosti osnovnim načelima međunarodnog zadružnog pokreta i ideji svetskog mira.

I pored snažne privredne krize, koja duže i jače no ikad vrši pritisak na sve kulturne države, međunarodni zadružni pokret ne samo što je utvrdio ranije stečeno zemljište, već je uspeo da u mnogim zemljama zadobije novo. U ovome uspehu treba gledati dokaz za sve veću snagu i za veliku zaslugu zadružnog privrednog sistema, koji ima svoj koren u životu i srcima naroda. Zadružni pokret je i u prošlosti dokazao, da ga ne mogu oboriti krize svetske privrede. Njega podiže i nosi oduševljenje njegovih pristalica. On raste, jer ga snaži nepokolebiva odlučnost za ostvarenjem njegove želje, da općim blagostanjem zameni sticanje lične dobiti.

Zadružni pokret pretstavlja danas najveću nadu za pravično i zdravo rešenje gorućih privrednih pitanja, sa kojima se bori čovečanstvo. Privredni nacionalizam, koji se može smatrati kao plod kapitalističkog privrednog sistema, smeta razvoju zadružnog pokreta. Uprkos tome, zadružni pokret je osvojio široke oblasti u svima delovima sveta. On je prešao preko svih razlika u boji, rasi i veri. Njegovo učenje spaja ljude u zajedničku težnju za uklanjanjem današnje privrede zasnovane na ličnoj koristi, za stapanjem i iskorišćavanjem svih privrednih, društvenih i kulturnih izvora snage i za stvaranjem prisnih veza između svih naroda na svetu.

Međunarodni zadružni pokret učinio je za svetski mir više no ma koja druga ustanova. Njegov

napredak znači otstranjivanje svih nepravdičnih i nemoralnih metoda u ekonomskoj borbi. Razvoj međunarodnog zadružnog pokreta stvara, pored toga, i pretpostavke za vojničko razoružanje, koje se može smatrati kao prirodna posledica jedne više civilizacije do koje će nas dovesti zadrugarstvo.

Međunarodni zadružni savez

Vejne Taner, predsednik

Henri J. Mej, glavni sekretar.

Međunarodni zadružni savez predložio je, da se, prilikom proslave Devetog međunarodnog zadružnog dana, na sastancima zadrugara širom cijelog svijeta, donese slijedeća

Rezolucija:

„Sa ovog zadrugarskog sastanka, priređenog radi proslave Devetog međunarodnog zadružnog dana, šaljemo bratske pozdrave drugarima celog sveta i pridružujemo im se i ovom prilikom sa izrazima dubokog ube-

denja da je zadružni pokret u mogućnosti:

da doprinese rešenju privrednih pitanja, koja je već odavno, a naročito sada, ugrožavaju narodni i međunarodni napredak; da obezbedi dobru volju i mir među narodima, što nisu mogli da učine ni državnici, ni diplomate, ni političari, i najzad da stvori bolji društveni poredak, koji neće biti zasnovan na ličnoj dobiti.

Zadrugari gledaju u promeni privrednog poretka i u vojničkom razoružanju neophodne preduslove za održavanje svetskog mira i za obezbeđenje najširih narodnih slojeva od neugodnih promena životnih uslova, jer je u tome najpouzdanija osnova za narodno blagostanje.

Zadrugarstvo će pozdraviti i pomagati sve iskrene napore međunarodnog značaja, koji budu upravljani na to da se propagiraju svi ideali, a obavezuje se da će svim sredstvima koja mu stoje na raspoloženju pomagati ostvarenje tih napora“.

Kako može naš seljak podići svoje zdravstvene prilike

Sitni i siromašni a neuki zemljoradnik prepušten sam sebi, osuđen je, da trpi svaku ljudsku bijedu, a da nije u stanju da niti korak pede naprijed. Ali udružen u svojim zemljoradničkim zadrugama u stanju je, da popravi svoje privredno stanje i da dode do takvih spoznaja o načinu življenja i obradivanja svoje zemlje, da može da svoj život učini boljim i razumnijim.

Poznato nam je, da su neke, u početku vrlo siromašne, zemlje putem udruživanja zemljoradnika dospjele do velikog blagostanja a dapače i do vrhunca ljudske prosvjete. To vrijedi naročito za Dansku i Čehoslovačku. U ovim zemljama putem zemljoradničkih zadruga preporodilo se je selo i postalo najbogatiji pa stoga i najmoćniji faktor svog privrednog a zatim i političkog života.

Naš seljak bi se zapanjio, kad bi h spomenuo, da je dugogodišnji čehoslovački pretsjednik ministarstva Stanjek jedan seljak i da ga je njegova zemljoradnička stranka, koja je sva prožeta zadrugarstvom, iznijela na tako visoki položaj.

Ljudi jedino ujedinjeni u svoje ekonomske zajednice u stanju su, da dovedu sebe do boljeg života, jer osamljeni utapaju se u more bijede i neznanja.

Kao što će svaka zadruga, dobro i uredno vođena, neminovno dovesti do boljeg života na selu, tako bi i jedna zadruga, koja ima da sjedini ljude za zaštitu svoga zdravlja, dovela

do boljeg zdravlja i boljih zdravstvenih prilika na selu. Veliki uspjeh zemljoradničkih zadruga u Srbiji, doveo je mnoge ljekare na misao, da na istoj osnovi organizuju sela u zdravstvene zadruge, i stvore time bolje higijenske prilike na našem selu. Uspjeh je bio kolosalan. Sela srbijanska latila su se sama teškog posla oko organiziranja zdravstvenih zadruga i pokazala time primjer svoje samosvijesti i gvozdene volje, da putem spajanja onih malih i slabih na selu dodu do jednog moćnog pokreta, koji bi obuhvatio sve i pomagao svakome. Kao i u svakom drugom obliku zadružnog rada tako i u zdravstvenim zadrugama vlada načelo: pomozite se sam. Kamo vodi spajanje i ujedinjavanje sitnih i malih snaga, najbolje se vidi kod novčanih zavoda. Tu se od sitnih ulagača stvaraju često veliki kapitali, koji su u stanju da vrše velike industrijske pothvate i upravljaju možda sa jednom čitavom privredom.

Narod organizovan u svojim zdravstvenim zadrugama u stanju je, da sam rješava i pitanje asanacije sela bez ičije tuđe pomoći. Naravno tu treba mnogo truda i mnogo strpljenja, dok se i najmanji uspjeh postigne, jer je prva organizacija rada uvijek ona najteža i jer se mora tako reći da iz ničega stvara nešto posve novo, što kod nas još nije bilo. Ali uspjeh zdravstvenih zadruga u Srbiji dava nam jamstvo, da će taj pokret i kod nas uspjeti, te su stoga pokretači ove ideje u gornjoj Dalmaciji već okupili

oko sebe šaćicu ljudi dobre volje među kojima ima i ljekara, da porade na tome, da se u gornjodalmatinskom zaleđu stvori jedna mreža dobro organizovanih zdravstvenih zadruga sa središtem u Kninu.

Već se je prije desetak dana osnovala zdravstvena zadruga u Devrskama, a u najskorije vrijeme biće otvorena i jedna velika zadruga u Bos. Grahovu. To bi bilo za prvi početak.

Gosp. Dr. Stevan Ivanić, direktor centralnog higijenskog zavoda u Beogradu i glavni ideolog zdravstvenih zadruga u Srbiji, odazvao se je vrlo rado pozivu iz Knina, da na Vidovdan ove godine održi na dalmatinskom Kosovu jedno kratko predavanje o cilju i radu zdravstvenih zadruga. Temelji su već udareni, a sada je na svim uvidavnim ljudima, da se ovom novom i korisnom načinu zadružnog rada pridruže i da ideju o osnivanju zdravstvenih zadruga svim sredstvima podupru, jer je to jedini način, kako da se naša sela zdravstveno podignu i to svojim vlastitim silama.

Kao saradnike najradije bih, uz inteligenciju, vidili svjesne seljake, koji bi se osposobili da zadrugu svoju kasnije sami vode i njome upravljaju.

Dr. Vuko Jovanović

Za ublaženje vinske krize

20. juna održana je u Beogradu redovna godišnja skupština Glavnog saveza vinogradara i voćara i donesena na njoj rezolucija, u kojoj se predlažu neke mjere za ublaženje vinske krize. Među ostalim, u toj se rezoluciji traži: da se državna trošarina zajedno sa banovinskom i općinskom, ukine, ili da se odredi u najvećoj visini od 60 para po litri, mjesto sadašnjih 250—3. din; da se trošarina — ako se ne bi ukinula — protegne i na t. zv. zatvorena mjesta u Dalmaciji; da se ukine carina za sve predmete (potrebne vinogradarstvu i podrumarstvu; da se povoljnim trgovinskim ugovorima olakša izvoz našeg vina uz preferencijalne uvozne carine; da se, s obzirom na pasivnost vinogradarske proizvodnje, obavi revizija čistog katastarskog prihoda vinogradarskih zemljišta; da se svi nasadi direktno rodećih hibrida neodložno iskrče u svima krajevima; da se u svakoj banovini ustanovi i izgradi katastar vinogradarskog područja, te da se samo u tim područjima može gojiti vinova toza. Na koncu se traži saziv konferencije pretstavnika vinogradarskih organizacija.

Jesam li poslao pretplatu?

Vinarska zadruga u Šibeniku

Prije skoro 8 godina (novembra 1923) bilo je pokrenuto pitanje osnivanja vinarske zadruge u Šibeniku. Bilo je održano nekoliko sastanaka između šibenskih težaka i predstavnika Saveza srpskih zemljoradničkih zadruga, g. M. Avramovića. Ovaj je obećao pomoć Saveza u tome poslu, a bio je donio i obećanje ondašnje vlade o obilatoj potpori. G. Avramović je rekao, da će Savez darovati 100.000 din. i da će dati jedan veći zajam na duži rok bez kamata. Ali toj pomoći Saveza postavio je, sasvim naravno, uslov, da se prethodno zadruga osnuje, da bude jedno pravno lice, koja će ta sredstva primiti, s njima prema određenoj svrsi raspolagati i odgovornost nositi. Poslije toga bio je poslan stručnjak Saveza, da u dogovoru sa težacima izabere najpodesnije mjesto za podrum, napravi nacrt i sastavi trebovnik. Ali dalje od toga se nije pošlo. Šibenski težaci nijesu prihvatili učinjene im prijedloge, i sve je ostalo po starom. Nema smisla sada, 8 godina poslije, iznositi razloge, koji su rukovodili šibenske težake da te prijedloge odbiju i da jednu korisnu inicijativu napuste. Da je bilo pameti, zadruga je mogla postojati skoro 8 godina, mogla je već imati veliko iskustvo u poslovanju i stečene veze na tržištu vanjskom i unutarnjem. U to doba bila je dobra konjunktura na tržištu vina i zadruga se je mogla razumnim poslovanjem održati i posao više proširiti. Da je zadruga tada bila osnovana, ona je mogla kroz nekoliko sljedećih godina dobre konjunkturu udariti čvrste temelje svom radu, steći zamašan broj mušterija i već imati glas solidna trgovca. U današnjim prilikama ta preimućstva dobro bi joj došla, pretstavljala bi joj dragocjen kapital i u krizi, koja je kasnije nastupila, mogla bi se sa više izgleda na uspjeh s teškoćama boriti i, možda, ipak održati. Ali baš to, što su težaci sami mogli prodati svoje vino uz povoljne cijene, nije ih nagonilo na osnivanje vinarske zadruge. S druge strane bilo je i nekoliko sitničavih razloga, koji su ih od toga osnivanja odbivali. Zadruga se je onda smatrala suvišnom, jer se, valjda, mislilo, da će se vino vječno prodavati po 5-6-7 din. (na malo) po litri. Međutim, nije dugo trebalo čekati, pa da se vidi, da i cijene vinu mogu pasti. God. 1928 nastao je veliki pad cijena vina, 1929 to se padanje nastavilo, a 1930 i 1931 produžilo i pojačalo. Tek tada se uvidjelo, da je možda 1923 učinjena grješka, i sada se nastoji popraviti i početi ondje, gdje se je 1923 stalo. Samo bez onih pogodnosti, pod savim drugim tržišnim prilikama i kraj jednog mentaliteta, koji je vrlo malo sklon zadržanom udruživanju. (Zadruška ideja doživjela je, krivnjom nesposobnjaka, bankrot u Šibeniku, ali o tome drugi put).

Kriza vina natjerala je naše težake, da se vrate ideji o vinarskoj zadrugi. Oni već duže vremena o tome razgovaraju i pregovaraju. U toj njihovoj težnji izašla im je na ruku šibenska općina te je na posljednoj sjednici općinskog vijeća ovlaštena općinska uprava, da iz zajma zaključenog kod Državne hipotekarne banke izuzme 300.000 din. za prve radove na podizanju vinarske zadruge. G. načelnik je bio oduševljen sretnim rješenjem ovoga pitanja, te je rekao, da se nada vidjeti zadrugu već iduće jeseni u poslovanju. Nama je drago, da su vrlo teške prilike vinogradara naše razu-

mijevanja kod općinske uprave u Šibeniku, ali žalimo, što moramo reći, da će se najčvršća volja i najbolja namjera šibenske općine razbiti o nesavladive prepreke, koje ovom radu postavlja tržište. Mi ne želimo sada ulaziti u pravnu stranu pitanja osnivanja vinarske zadruge (obzirom na odnos zadruge prema šibenskoj općini; to je u govoru g. načelnika bilo prilično nejasno), nego ćemo kazati nekoliko riječi o izgledu na uspjeh zadruge.

Prije svega moramo reći, da 300.000 dinara za ovaj rad ne znači ništa. Za taj novac jedva će se moći kupiti i urediti zemljište i napraviti manji podrum. A ko će dati novac za uređenje podruma, za nabavku bačava, za kupovinu mašina i sprava, za obrtni kapital? U Splitu misle graditi centralu vinarskih zadruga, koja bi imala podrum za 3000 hl. Najmanji trošak za konobu sa gradilištem procijenili su na 500.000 dinara, bačve na 360.000 din. (120 din. hl), ostali najpotrebniji pribor na 120.000 din. Svega oko milijun din. A treba znati, da je sve to proračunato za jednu tako malu količinu vina od 3000 hl, i uz vrlo niske cijene. Ako u Šibeniku misle graditi podrum za 50.000 hl (šibenski srez dava oko 180.000 hl), a manji ne bi imalo smisla graditi, ako već s tim počnu, — onda neka pribave najmanje 10 milijuna dinara. Gdje će ta sredstva naći, oni će najbolje znati.

Ali nije jedina ni glavna teškoća pitanje sredstava za finansiranje gradnje podruma. Mnogo veća neprilika je nemogućnost plasiranja robe. Kad bi se vino uspjelo prodati uz jednu pristojnu cijenu, pitanje sredstava ne bi zadavalo mnogo brige. Kriza vina je, u osnovi, iste prirode kao i kriza pšenice. Nešto uvećana proizvodnja, nešto radi krize smanjena potrošnja, nešto zatvaranje izvjesnih tržišta (Amerika i druge zemlje), povećavaju zalih vina i obaraju mu cijenu. Navešćemo samo brojeve o proizvodnji. Ukupna površina zemlje pod vinogradima u svijetu iznosila je 1909 6 milijuna i 505.000 ha, a proizvodnja 140 milijuna hl. Poslije rata površina zasađena lozom povećala se od prosječnih 6 milijuna i 831.700 hektara u godinama 1923-1927 na 6 milijuna i 835.700 ha 1928 god., 6.870.500 ha u god. 1929 i na 6.994.000 u god. 1930. Produkcija vina bila je prosječno u god 1923-1927 172 milijuna i 69.000 hl, u god 1928 177.650.000 hl, a u 1929 g. 182.031.000 hl. Znači, da se je produkcija vina za same dvije godine povećala za 10 milijuna hl, t. j. po prilici za tri puta toliko, koliko mi godišnje proizvedemo.

U takvim prilikama zadruga ima malo izgleda na uspjeh. Zadruga se osniva s namjerom, da vino proda uz veću cijenu nego što su ga sami težaci do sada prodavali. Hoće li ona u tome uspjeti?

Zadruga će moći svoje vino prodavati ili na našoj domaćoj pijaci ili na stranim tržištima. Nema nade, da će zadruga na našoj pijaci postići veće cijene. Ako bi zadruga krčmila vino (to je vrlo rizican posao), ona će ga moći prodavati uz običnu cijenu. Svako povišenje cijena onemogućuje joj konkurencija. To važi kako za obična tako i za tipizirana vina. Ako se ona ograniči na prodaju na veliko, ona također neće moći ići iznad ostalih velikoprodavaca. Položaj je isti, ako nije još teži, i na stranim tržištima.

Tu se zadruga sukobljava ne samo sa velikoprodavcima nego i sa proizvođačima. A cijene naših vina u upoređenju sa stranim neće joj pomoći da u tom sukobu dobro pređe. Ako se uzme popriječna cijena vina u Šibeniku (ne na selima), pa se tome doda režijski trošak zadruge (koji ne će biti mal), vozarina do francuske, njemačke, češke ili austrijske granice i carina (minimalni stav od 55 fr. fr. — za koji će se možda uspjati postići sporazum, — 32 odnosno 55 RM, 210 Kč), a odbije premija, pa se tako dobivena cijena uporedi sa cijenama u odnosnim državama, onda će to upoređenje izaći na štetu našeg vina. Isto će tako biti, ako se uporede cijene vina u Španiji, Italiji, Mađarskoj s našim cijenama. U Marselju se španjolska crna vina od 12 posto prodavaju po 400 din. hl. U Mađarskoj su cijene kvalitetnim vinima po prilici 16-18 din. po stepenu, seljačka pak vina su još jeftinija: 12-13 din. po stepenu. U Italiji su cijene nešto jače, ali ipak dosta slabe: 17-20 din. po stepenu, i to u doba poboljšane konjunktura. Talijanska bijela vina od 11,5 posto prodavala su se za Francusku franko Modana, ocarinjeno, din. 355. Izgledi za izvoz našeg vina su, dakle, vrlo mali. To se može zaključiti i po dosadašnjem izvozu. U 1930 izvezli smo oko 124.000 hl u vrijednosti oko 49 milijuna din. To je tek oko 3% naše produkcije. Ove će godine izvoz biti nešto veći, jer je berba u Francuskoj jeseni 1930 dobrano podbacila i jer su, usljed premije, kupovane lošije vrste naših vina. Treba biti na čistu s jednim: naša se vina proizvode sa relativno većim troškovima nego tuđa vina. Tome je uzrok, s jedne strane, u cijeni onih artikala, koji su potrebni u vinogradarstvu, a s druge, u manjem prinosu po hektaru zasjede površine. God. 1929 po hektaru je bio ovaj prinos: Alžir 56,6 hektolitara, Argentina 53,1, Rusija 43,6, Francuska 40,3, Bugarska 29,9, Italija 23,3, Rumunija 18,6, Španija 16,6, Švajcarska 47, Grčka 17,6, Austrija 16,8, Jugoslavija 16. Naše je vino skupo, skuplje nego tuđa vina. I to je jedan od glavnih razloga, radi kojih mi ne možemo osvojiti vanjske pijace.

Kad stvari tako stoje, onda se može ozbiljno sumnjati u prosperitet zadruge.

Vinarska zadruga osniva se s ciljem da povisi prihod težaka. Ona bi to imala postići povećavanjem cijena, a to je ono, u čemu ona ne može uspjati, jer će u tome ona naići na jaku ustavu: svjetski paritet cijena vani i konkurencija u državi. Dovoljno je sjetiti se neuspjeha mađarske izvozne zadruge, koja je likvidirala posao sa pasivom preko 2 milijuna penga (oko 20 milijuna din.). Slično se desilo i talijanskoj, koja je izgubila par milijuna lira. Prilike, u kojima će zadruga raditi, vrlo su teške. Može se smatrati sigurnim, da ona neće moći ostvariti ono za čim teži, jer krizu vina ni može riješiti jedna zadruga. To ne može ni stotinjak njih, kad bih ih toliko bilo. Jer kriza vina nije lokalna, šibenska, nego državna i međunarodna. Radi toga su za liječenje te krize potrebne mjere državne i međunarodne. I u koliko se je u ove posljednje teško uzdati, u toliko one prve, državne, treba više želiti i tražiti.

Dake nižih razreda

primam na kost, usiovi povoljni: zdrava soba i hrana, disciplina zavodska, eventualno besplatna instrukcija. — Za informacije obratiti se na Upravu lista.

Izložba Centralnog presbira

otvorena u našem gradu prilikom proslave desetgodišnjice oslobođenja Šibenika, dava jasan i pregledan uvid u razvoj naše države kroz 10 godina: 1919-1929. Statistički podaci informiraju nas, šta je sve urađeno kroz to vrijeme na kulturnom, privrednom, higijenskom, socijalnom polju. Premda ti podaci nijesu danas potpuni, jer sežu samo do godine 1929, iznosimo ipak ovdje nekoliko brojeva, koji se ne susreću svakodnevno po novinama i časopisima, a koji će biti od interesa za naše čitaoce. Tako je, na primjer, u spomenutom razdoblju naučilo čitati i pisati 109.441, osnovano je narodnih knjižnica i čitaonica 1607, razdijeljeno knjiga 50.000. Razvoj socijalno-medicinskijh ustanova u periodu 1921-1929, bio je ovaj. 1921 god. bila je samo 1 ambulanta za trahom, 1929 bilo ih je 21, ambulanta za suzbijanje bjesnila 1921 god. 3, 1929 26, za odojčad 1921 g. 22, 1929 g. 28, bakterioloških stanica g. 1921 bilo je 4, g. 1929 451, antituberkuloznih dispanzera 1921 10, 1929 47, ambulanta za kožne i venerične bolesti god. 1921 bilo je 9, a god. 1929 64, školskih poliklinika g. 1925 bilo je 2, a 1929 77, zdravstvenih stanica 1921 9, a 1929 121. Zanimljivi su brojevi u opadanju zaraznih bolesti pječavca i velikih boginja. Od prve bolesti bilo je u god. 1920 oboljenja mjesečno 330, a god. 1929 10, od velikih boginja u 1920 mjesečno oboljenja 780, u 1929 ništa. Na higijenskoj propagandi učinjeno je: razdano je brošura 946.294, knjiga odojčadi 2733, o ishrani 2399, o raznim bolestima 6883, o uzrocima oboljenja 1409, raznih drugih 17.720. Zadrugara zdravstvenih zadruga bilo je 1923 30.293 sa ulgom od 145.727 dinara, a 1929 97.920 zadrugara sa ulgom od 688.733 din. Zanimljiva je statistika kriminaliteta: god. 1919 bilo je 25.000 delikata, a 1929 15.000. Dok je, dakle, ukupan broj delikata opao, dole je broj nekih delikata porastao. Na pr. silovanja je 1919 bilo 220, a 1929 oko 450 (1923 preko 500), pobačaja i čedomorstava 1919 270, 1929 400. Broj krađa i razbojstava varira; prvih godina broj se digao, pa opadao, 1928 se opet digao, 1929 se spustio (1930 i 1931 njihov se broj sigurno povećao u vezi sa ekonomskom situacijom).

Ova je izložba Centralnog presbira vrlo korisna, i dobro je, što se prenosi. Samo u Šibeniku nije izložen sav materijal. Mnoge grane nijesu statistički dovoljno razrađene. Naročito bi smo željeli vidjeti podrobnije podatke o životu našeg sela: o broju sela, o veličini njihovoj, broju škola na selu, broju odjeljenja, učitelja, broju raznih vrsta zadruga, (jer statistika zadrugarstva obuhvata i gradove i veće varoši), broju raznih vrsta mašina i oruđa, broju kamenih i drvenih kuća, broju odjeljenja u njima, odnos čeljadi prema broju tih odjeljenja, brojeve o rasvjeti, električnoj, petrolejskoj i dr., ambulante i bolnice po selima, brojeve o pitkoj vodi (vodovodi, bunari), o kulturnim društvima na selu itd. ovako se vidi samo općeniti razvoj, a ne zna se, šta pripada selu, a šta gradu. Nadajmo se, da će se i ova izložba vremenom usavršavati i da će moći dati pravu sliku seljakovog življenja.

Molimo pretplatnike, koji mijenjaju boravište, da nas o tome na vrijeme obavijeste i jave novu adresu, kako bi im list mogli odmah tamo slati.

V I D O V D A N

Vidovdan je dan bola i ponosa našeg naroda. Bola, što smo toga dana 1389 izgubili na Kosovu „zemaljsko carstvo“. Ponosa, što smo baš taj najvažniji historijski dan uzeli za narodni praznik.

Slaviti još u ono doba svoj najveći poraz kao praznik, mogao je samo takav narod, koji ima na pretek snage da istini smjelo zagleda u oči, i da iz te žalosne istine crpi moralne pobude za se i za pokoljenja.

Taj je praznik odabrao GENIJE naše rase, da pouči svoj narod: kako se samo slogom i hrišćanskim vrlinama može da uzdrži zemaljsko carstvo.

Još pre Kosova, pjesma, nikla iz duše naroda, nagovješćivala je propast: Velikaši, proklete im duše, na komade razgrabiše carstvo“. A da se ne bi učinilo nešto što je protivno zakonima božjim, ista pjesma, stavljena u usta Jevrosimi majci, opominje narod na duše i srca vrline: „Nemoj sine, govoriti krivo ni po babu ni po strčevima, već po pravdi Boga istinoga“.

I kad je bitka izgubljena i propalo carstvo, kud veće pouke po narod do te, da on sam vidi uzrok svoje propasti: neslogu, pa kad je vidi, da se je uvijek sjeća i da otada slavi taj strašni vidovdanski poraz.

Slaveći u ropstvu svoj tužni Vidovdan, narod je vaskrsavao u misli svojoj, oživljavao u duši svojoj cara Lazu, čestito koljeno; Miloša, kome ravna u junaštvu nema; starca Juga, devet Jugovića, kao uzore žrtvovanja za otadžbinu; Toplicu i druge junake, kao idejne borce; veliku majku Jugovića, kao uzor srpske majke koja će znati da u tmici ropstva snosi sve muke i patnje na koje će naići njezini sinovi (sav srpski rod) za sve vrijeme dok se ne otkupi i zemaljsko carstvo.

To će carstvo otkupiti „ptiči zdralovići“. A srpske će majke hra-

nuti ptiče zdraloviće, da ne izgine naše pleme i da ne ostane pusta naša zemlja.

I ginulo se je u dugu vremenu od preko pet vjekova: ginulo se je na kocu i konopcu; ginulo se je u gori kao hajduk i osvjetnik; u tamnici kao sužanj; u bjekstvu, da se spasi vjera otaca; u ustancima, da se pokuša slobodao živjeti; u ratu balkanskom, da se vrati na Kosovu izgubljeno carstvo; ginulo se ponajvećma u svjetskom ratu, da se dokaže svima i svakome, da naš narod ni svoje zemlje ni svoje slobode više nikom ne da.

Slaveći Vidovdan, mi slavimo sve one hiljade hiljada znane i neznanе djece naše, koji živote svoje dadeše za domovinu svoju; sve one junake od Kosova 1389 do svjetskog rata 1918; sve one koji nadoše hladne grobove u svojoj zemlji, kao i one, čije kosti zovu srca naša u albanske gudure, na ostrvo Vid, u neprijateljske logore, u Francusku, Afriku; zovu svu živu braću svoju da im svake godine o Vidovdanu pale svijeće i da u dubini svoje duše ponove obećanje: da ne će dozvoliti, da zemlja, za čiju su slobodu sve svoje zemaljsko dali, ponovo pane u mrak ropstva.

O svete sjeni velikih mučenika od cara Laze do Vožda Đorda, od Takova do kralja Petra, od Jug Bogdana do vojvode Putnika, od Miloša do Principa, od devet Jugovića do ubojitih armija srpske vojske i jugoslavenskih legija, haran narod ovih krajeva položiće i ove godine o Vidovdanu na dalmatinskom Kosovu svečani zavjet blagodarnosti prema Kralju i ujedinjenoj otadžbini, koju ste vi stvorili i nama u amažet ostavili!

Vama, veliki naši mučenici, vječita slava i hvala!

Knin,

Niko Škovrlj

Sa vidovdanske svečauoti na Kosovu

(Pomen — Prigodna riječ g. dra Ive Grgića, predsjednika Matice — Predavanje g. dra Steve Ivanića, direktora Centr. Hig. Zavoda — Govor dra U. Desnice — Seoske sokolske vježbe — Predstava „Ropstva Janković Stojana“ — Narodni guslar Lazar Račak — Saradnja u vidovdanskoj svečanosti — Opća razmatranja.)

Pomen svima borcima za oslobođenje i ujedinjenje izvršen je uz učestvovanje sveštenstva, vojske, sokolstva, sokolske muzike i velikog broja naroda. Vojska je palila plotune pri spominjanju svih izginulih za krst časn i slobodu zlatnu“.

Prigodnu riječ održao je ppredsjednik Matice g. dr. Ivo Grgić, koji je spomenuo da je narod u vjekovnim patnjama i borbama prekalio svoju dušu i stekao velike moralne vrijednosti, sa kojima će moći ostvariti i zemaljska dobra. Na Vidovdan se uvijek obnavlja služba pobjedi lijepog narodnog duha, koji treba da rukovodi cijeli naš narod — Srbe, Hrvate i Slovence — u svim pravcima rada.

Paljenje krsne svijeće izvršeno je poslije pomena, u znak pomena prema mrtvima i u znak blagoslova rada, koji se i ovdje propagira. Matica želi da razvija novi rad na osnovama starih vrijednosti, koje su dosad održale narod lutom znaku pali svoju krsnu svijeću na ovaj dan narodnog prosvijećivanja, kad se spominju sve žrtve podnešene za naš opstanak.

Narodni guslar g. Lazar Račak odmah poslije ručka počeo je na svojim guslama opjevati i ta pjesma privukla je veliku masu svijeta, koju ništa tako ne može privući i probuditi najljepše osobine narodne duše. U

tom času ljudi zaboravljaju svu svoju nevolju i prožive najljepše doživljaje u svojoj duši, u kojoj se tada obnavlja sva naša prošlost, pa postaje lakše pristupačna i za nove poticaje napretka i razvitka.

Predavanje je održao g. dr. Stevo Ivanić, direktor Centr. Higijenskog Zavoda, iz Beograda, jedan od javnih radnika, koji sa najviše uspjeha radi u narodu. On je Šumadinac, ali njegova majka potječe od Petrovića, sa našeg Kosova. Kao što su se šumadijski seljaci kod svojih crkava sakupljali i dogovarali za ustanak protiv svojih ugnjetača, tako i sad treba da narod diže ustanak za stvaranje boljih uslova svog življenja, savlađujući razne prepreke koje mu smetaju: neznanje, nered, neslogu, opću zaostalost. Narod se mora organizirati za svoj prosvjetni, privredni, kulturni, zdravstveni napredak. Okupljajući se u razne vrste zadruga prosvjetnih privrednih, zdravstvenih narod će ispuniti i našu državu i svoju vlastitu kuću sa blagostanjem i zadovoljstvom. To narodu niko ne može darovati dok se sam ne probudi, ustane i udruženim snagama krene naprijed.

U pozdravnom govoru g. dr. Uroš Desnica napominje: „Sada kad smo stekli slobodu i ujedinjenje, mi smatramo da smo postigli ono za čim

smo išli, kad smo pred pola vijeka, počeli da se ovdje sastajemo, pa smo pod ovim novim prilikama sebi postavili nove ciljeve i zadaće: da ekonomski i kulturno osnažimo naš narod, da prosvjetom i privredom usavršimo djelo oslobođenja i ujedinjenja. To su ciljevi naše Matice i zato smo mi Vidovdan proglasili našom slavom, jer je on jedan simbol. I ako su novi ciljevi nadomjestili stare, oni stari još nisu zbrisani iz naše duše, jer mi još uvijek imamo potreba da se i nacionalno prekaljujemo“.

Seoske sokolske vježbe pokazale su našem svijetu, kako se dobrom voljom i ustrajnim radom mogu postići najljepši uspjesi, nevjerojatni za one, koji ih ne vide. Seoske sokolske čete iz Kninskog polja, Tepljuva i Bukovića jasan su znak, da bi se u svakom selu kao i u ovom kninskom, petropoljskom i kotarskom mogli okupiti seoski momci u ovu najbolju i najljepšu školu za omladinu. A djeca seoske sokolske čete iz Tepljuva, koja su zadivila sve gledaoce sa svojim nastupom i odlično izvedenim vježbama služe za dokaz, da bi u svakoj školi učitelj mogao isto onako lijepo da uvježba svoju školsku djecu, i mi nebi imali u cijeloj Sj. Dalmaciji samo ovo odjeljenje seoskih sokolskih četa nego na stotine ovakvih jedinica. A ono što su učinili: učitelj g. Dako Čenić i učiteljica g. Milena Čenić u Tepljuvu može raditi svaki učitelj i učiteljica u svakom našem selu.

Tepljuška seoska sokolska četa osnovana je 1926. godine i to je prva četa po ovim selima, koja je ustrajala u radu i sada dobije i po drugim selima svoje drugove.

Kninskopoljska četa bila je najljepše opremljena, najbolje uvježbana i, osim malo nepovoljnih primjesa, dobro disciplinovana. Ovu je četu učitelj g. Gjuro Pokrajac u kratko vrijeme tako lijepo pripremio, da je odnijela prvu nagradu. Matica joj je darovala zastavu, koja će konačno kao skupocjen dar, koji će se još izradivati — pripasti onoj četi koja tri put pobijedi na Kosovu. Matica je darovala i topljuskaj i bukovičkoj četi po jedan dar kao uspomenu sa Kosova, gdje su se prvi put sastale naše seoske sokolske čete.

Bukovička četa i pored toga što kotarska inteligencija obraća malu pažnju selu u smislu jednog sistematskog ustrajnog rada ipak je pokazala uspjeha. U kotarima i za sokolstvo i za druga pitanja postoje posebni problemi, kojima se mora obratiti naročita pažnja.

Cijela vidovdanska svečanost izvedena je saradnjom seoskih sokolskih četa, kninske ženske zadruge, benkovačke sokolske muzike i pojedinih ljudi sa strane zadrugnih organizacija sa željom da se ovoj svečanosti dade karakter prosvjetni i privredne propagande. Pripremala se je izložba higijenska i poljoprivredna, ali su odgođene prva radi jednog nesporazuma, a druga radi sporog birokratskog rješavanja. I jedna i druga održaće se u jednoj drugoj prigodi.

Novi program Matice krči svoje puteve, ali kao svaki novi pokret ima svoje prijatelje i svoje neprijetelje. Pravoslavci i Srbende, od kojih mnogi svoju prazninu duševnu rado prikrivaju sa zvučnim riječima „Srpstva“ i „Pravoslavlja“ ne vide više na Kosovu „srpsku slavu“ isto onako kao što ne vide i ne osjećaju bijedu oko sebe i ništa nijesu kadri da doprinesu

i pregore za zajednički napredak, kao što su kadri za svoje ciljeve i s vragom da se združe, da postignu što im srce žudi. U privatnom životu, u odnosu prema ljudima, u pameti, u čestitosti nema tragova ni Sroštva ni Pravoslavlja već sliče onim Hristovim okrećenim grobovima i književnicima i farisejima, što se busaju u grudni izgovaraju molitve a ne vrše „volju Božiju“. Njima Kosovo nije više „srpsko“ i zariču se da više neće dolaziti na nj, jer sva druga nastojanja nemaju odziva u njihovoj duši.

S druge strane sretno se po koji „napredni“ Hrvat koji zato što je jedan jedini put ime srpsko spomenuto u jednom govoru na cijeloj svečanosti u smislu nacionalnog žrtvovanja naprni se kao u doba rata kakav gorljivi Austrijanac, da je čuo to omraženo ime. Jugoslavenstvo nije negacija ni Srpstva ni Hrvatstva nego sinteza i afirmacija najljepših vrijednosti Srpstva i Hrvatstva.

Privredno-kulturni rad isključuje sve te krajnosti, okuplja sa svih strana, ono što je najvrijednije i ide svojim putem naprijed, ne osvrćući se ni desno ni lijevo,

L. M.

Privred.-kult. Matica

Prilozi

Da počasti uspomenu pok. proto-prezvitara Save Barbića iz Dubrovnika priložiše: porodica g. S. Matavulj Din. 50, a porodica Javor Din. 20. — Da počasti uspomenu pok. Jakova Ležaića Savina priložio proto Stmo Knežević iz Benkovca Din. 20. Istom prigodom priložiše: Braća Marko i Niko Škovrlj, Din. 30.

Vidovdanski prilozi „Matici“

Skupljeno u Kninu, Din. 7126, u Drnišu Din. 1840, u Benkovcu Din. 1570, u Obrovcu Din. 1370, u Šibeniku Din. 1180, u Promini Din. 600 i u Žegaru Din. 210. Ukupno Din. 13896.

U drugom broju donijele se imena priložnika i skupljača i pojedinačni iznosi.

Pretplata

Niko Škovrlj, Knin Din 40
Jovan Đ. Bulovan, Kragujevac „ 40

НАШИ ДОПИСИ

Скрадин, Јула

Извоз каменог угљена. — Назад неколико дана друштво „Адриа Боксит“ отворило је рудник каменог угљена у селу Дубравицама (далеко од Скрадина 5 км) По стручном мишљењу угљен је добре врсте, а и квантум је велик те има изгледа да ће рад потрајати, што ће бити благодат за ове крајеве. Дана 13 овога мјесеца као први извоз извезено је 17 вагона.

Обала. Извозом каменог угљена, морског пијеска и у великој количини вина, данашња је обала одвећ малена да прими тај експорт. Потребно би било сјеверно продужити је за 40 м, те би тако било dostatно простора и не би се спречавао остали промет на обали. Има много времена, па ако не и пуних 20 година, да се је уздуж обале морско дно чистило глибодером. Ово је од велике потребе, јер још мало, пак неће моћи пристати пароброди и веће лађе. Чује се, да ће општина за чистиње и продужење обале упутити молбу Дирекцији Поморског Саобраћаја.

Ривина Јаруга. Провизорни мост преко Јаруге код св. Јере премјешта се и на то ће се мјесто изградити трајни мост, који се очекује има више времена. Мост који саја цесту Скрадин-Дубравице, преко којег се данас преважа на вагоне каменог угљена, такођер је у врло трошном стању, те се мисли да ће и тај доћи у ред.

Овом јаругом, кад су кише, нападају велика вода, која носи дрвеће и камење. Носећи годинама тај силни материјал, на ушче је толико нанијела, да је себи затворила прави ток. Овдје је потребно чистљење, јер ако и даље остане овако, пријети опасност да вода скрене у мјесто, те ћемо опет трпити од поплава.

Маларија. Од велике је потребе очистити и корито ријеке Крке, која такођер наноси велику земљу и збија је у крајеве, те тако сузује канал и ствара легло комарцима. Скрадин не трпи много од маларије, а не би трпио ни мало, кад би се настојало „Руковачу“ васути, која је по стручњачком мишљењу право легло комараца. Здравствена станица дијели кинин и ињекције. Асанација се слабо врши, а нити се је чуло да се у ту сврху за Скрадин паре утрошило.

Школе. Мјесна основна школа ових је дана затворена. У школи су били изложени ручни радови женске дјеце, те се је видјело таквих радова, да су посетиоци, а нарочито родитељи са уживањем и дивљењем гледали напредак своје дјеце. За изведбу овакових радова заслужују похвалу наставница гђа Скочић, гђица Лучић и госп. Марин.

На новој школској згради у селу Рупама, која се зида има неколико година, ове су године извршене неке доградње. Надамо се, да ће идуће године бити готова. За ову сврху општинско вијеће закључило је, да управа моли код Кр. Банске управе помоћ. Такођер закључило је да се моли од Министарства просвјете безкаматни зајам од Дин. 400.000 за подизање школских зграда у селима. Вјерујемо да ће власти молбама доћи у сусрет.

Економске прилике. Скрадин је једно лијепо мјестанце, али трговачки је кроз пропало. Народ животари од рибања, вртова и винограда. Истакнути је да Скрадин има првокласних вина за која се надамо чуло „нема вина до Скрадина“.

Мјесто се може подигнути само умјетно, а то на тај начин, да се у њему смјести војска. Чује се, да је општина учинила молбу на Министарство Војске и Морнарице, па би био једини спас кад би се то одобрено. Скрадин све има што има један град. Има електричну расвјету, водовод, хотел, кавану, пошту, телеграф, телефон и свакодневни саобраћај пароброда и аутобуса, те је грехота да је осуђен на пропаст. Заузимањем би се ипак дао спасити.

10 година ослобођења. Дана 13 овога мјесеца навршило се је 10 година од кад се ослободисмо туђег јарма. Како је 12, 13 и 14 овога мјесеца била прослава ослобођења и Шибенику, то се је народ ове општине придружио слављу и заједнички манифестовао ослобођење и

припојење ових крајева великој Југославији.

На свечану сједницу општинског вијећа града Шибеника била је заступана и ова општина по својим члановима управе. Општинска управа издала је проглас на народ да окати своје домове. Сва три дана поносно су вијале заставе и славље је свршено у потпуном реду, — како доликује нашој нацији.

Беврске, јула

Једна нова биједи. — Народу ове године пријети глад ради суше. Послије рата ми смо забиљежили неколико неродних година. Овоме је главни узрок *суша*, која се код нас често јавља. Свакому је познато, колико јадни народ поднесе биједи и невоље за вријеме оваких појава, немајући хране за себе ни пиће за стоку, а осим тога ни воде за пиће, а камо ли да опере тјело и одијело. Знамо како нас ове прилике заглибују у зеленашке депове и како се потуцамо тражећи рада по нашој и туђој земљи, тражећи спаса од глада за себе и своје породице, које остају код куће у биједи и очајању.

Ова година изгледа да ће бити права „црна година“. Прве године и ако су биле много очајне, нијесу баш у свему толико подбациле као ова, јер је било нешто жита, поврћа, воћа, кукуруза и грожђа, а осим тога биле су цијене нешто боље а опет је народ могао наћи бар колико толико зараде. Ова година изгледа најгора са свакоје стране. Жито је рано осредње, а касно врло слабо; поврћа нема, воћа нема, маслина нема, пиће за стоку врло слабо, а од кукуруза се такођер не очекује никакав плод. Још је посљедња нада ослоњена на виноград. Али ми стрепимо од крупе (града) и дуготрајне суше, да не би и грожђе отишло путем остале љетине. Па и ако нам грожђе дође до бербе здраво и читаво, опет имамо велику бригу мислећи каква ће бити цијена масти и вина. Кад је народ гладан, дужан и болестан, а зараде ни помоћи не може нигдје наћи, мораће вино давати трговцима по сваку цијену, нарочито сиромашнији селаци, који морају куповати храну за чељад још од ране јесени. Дакле ми и овдје имамо двије велике штете: једно, што морамо плаћати трговцима робу пошто они хоће, а друго што морамо давати, своје вино опет — пошто трговац хоће.

Већ данас настаје питање: *на који начин треба народу помоћи да се спаси сигурне биједи, која је ето у кући и која ће вјероватно имати великих и тешких посљедица у народу.* То је сада најважније питање и морало би бити прво на реду од свих осталих питања. И не треба чекати све дотле, док зло не дође врхунца јер би то за времена било много корисније, лакше и јефтиније народу и држави.

Зато ми, у име народа, апелујемо на наше позване факторе и остале народне пријатеље, да учине колико могу и да нађу средства са којима би народ спасили од скоре глади и невоље.

На који начин треба народу помоћи, говорићемо други пут.

Гојко Лежанић
тежак

SJEĆAJTE SE „MATICE“
PRILOZIMA

Монопол жита

По закону, који ступа на снагу 5 јула ове год., установљен је монопол за извоз и увоз свију врста пшенице, ражи и пшеничних брашна. По томе закону право извоза и увоза споменутих производа јесте искључиво право државе, која ће то вршити преко својих властитих органа или преко установе, која буде овлаштена. Провоз споменуте робе кроз нашу државу биће и даље слободан.

Поводом овог закона издато је ово званично саопштење:

Да би се обезбиједило правилно уновчење овогодишње жетве пшенице, Министарски савјет је ријешио да држава интервенише за одржавање цијене. Према томе биће овлаштено Извозно друштво да, било непосредно, било преко земљорадничких задруга и иначе у свако вријеме почев од 5 јула ове године купује понуђене количине пшенице по најмањој цијени од 160 динара за пшеницу просјечног квалитета утоварено у вагон или са одговарајућом повећаном цијеном шлеп. Пшеница познатог бољег типа по свом подријетлу плаћаће се сразмјерно више. Ове цијене за све врсте пшенице постепено ће се у току године повећати.

Држава ће ставити Извозном друштву за то потребна средства на расположење.

Важност државне интервенције

Значење донесене одлуке за интервенцију на житним тржиштима може се најбоље процијенити, кад се напомене да је свјетска цијена пшенице данас већ 90 динара од квинтала, а да ће послје нове жетве сигурно бити далеко нижа. Посљедњих дана пшеница код нас плаћа се између 162 и 185 динара за 100 килограма. То значи да је између наших и свјетских цијена разлика око 800 до 900 динара по тони. Ако се узме да укупан наш извоз жита може према просјечном стању из посљедњих двију година бити око 40.000 вагона, држава на интервенцију треба да утроши око 300 милијуна динара.

У 1929 години наш извоз пшенице износио је 544.000 тона у вриједности 1.230 милијуна динара, а 1930 свега 252.000 тона у вриједности 474. милијуна динара. Извоз ражи је несравњиво слабији, у 1929 само 1.770 тона у вриједности око 3 милијуна динара, а 1930 укупно 563 тоне у вриједности нешто испод једног милијуна. Извоз пшеничног брашна 1929 био је 10.6000 тона у вриједности 34,7 милијуна, а 1930 свега 7.500 тона у вриједности 22 милијуна динара. Према томе просјечан извоз према двијема посљедњим годинама износи око 40.000 вагона.

Ове године очекује се добра жетва, по свима изгледима боља од прошлогодишње. Постојала је опасност да цијена по жетви, као и 1930 нагло падне далеко испод садашње. Министарство трговине и индустрије већ дуже времена проучава питање цијена и пошто је министар трговине и индустрије саслушао по томе стручњаке и претставнике заинтересованих организација, Краљевска влада ће путем откупа вишкова осигурати произвођачима најмање 160 динара за пшеницу доброг квалитета, франко вагон у пријемној жељезничкој станици. То је најнижа цијена за вишкове које ће влада куповати и сигурно је да ће тиме и

остали купци бити принуђени да плаћају бар исту цијену. За боље квалитете даваће се и боља цијена. Нарочито ће се водити рачуна да они произвођачи који буду касније довозили робу на пијаци довајају веће цијене. Обраћаће се такође и пажња на квалитет. За извоз куповаће се првствено бољи квалитети пшенице.

Интервенција по донесеном закону повјерена је Привилегованом извозном друштву које ће се у највећој мјери користити земљорадничким задружним организацијама. Задружни савези су изјавили готовост да своје организације потпуно ставе на расположење за извођење тог задатка. Строго ће се водити рачуна да се не врше спекулације од стране појединаца и они који учине ма какве кривце у овом погледу на штету произвођача одмах ће се и осјетно кажњавати. За кукуруз који по величини производње и значењу за извоз има такође изванредног значаја за нашу земљу није овим законом одређено ништа, јер има још доста времена до његове бербе, док жетва пшенице и других жита већ настаје

IV Jugoslovenski kongres trezvenosti u Beogradu

У времену од 2 до 5 јула ове године одиће се IV Jugoslovenski kongres trezvenosti u Beogradu, koji priređuju Jugoslovenski savez trezvenosti i Savez trezvene mladeži. На kongresu će prisustvovati izaslanici i članovi trezvenjačkih organizacija iz cijele zemlje.

На дневном реду kongresa су referati: Dr. Andrije Štampara, profesora agr. medic. fakulteta, o ulozi socijalne medicine u suzbijanju alkoholizma; Dr. Svetislava Marodića, generalnog sekretara beogradske trgovačke komore, o alkoholnom pitanju sa gledišta ekonomsko-privrednog; Ede Markovića, zamjenika generalnog ravnatelja Jugoslovenske banke u Zagrebu, o zadacima omladine u borbi za trezvenost, i Dr. Ilije M. Jelića, inspektora Ministarstva pravde, o zakonskim odredbama za suzbijanje alkoholizma.

Kongresu će pretsjedati gosp. Drago Perović, profesor i bivši rektor univerziteta u Zagrebu, potpretsjednik Jugoslovenskog saveza trezvenosti.

За смјештај учесника добијене су просторије Studentskog doma u Beogradu, kao i dr. stanovi. За три дана boravka u Beogradu плаћа се динара сто двадесет, повластица у војњи и за све државне чиновнике одобрено је отсуство.

У programu kongresa су и skupštine oba Saveza, kao razgledanje prijestolnice, poslije kongresa izlet zasebnim brodom kroz Đerđep. Prilikom prijave šalje se din. 50 за ovaj izlet. Укупни трошкови izleta су свега сто динара.

Izdaće се spomenica kongresa u kojoj će biti, po stenografskim bilješkama, svi referati, predavanja, rad skupština, istorijat pokreta, izvještaji, spisak svih učesnika i fotografije grupa sa kongresa. Spomenicu, kongresnu značku i dr. kongresne edicije dobiće svako ko se upiše за člana kongresa sa ulogom od din. 30- i ako neće prisustvovati kongresu.

Štampa Nove Štamparije - Šibenik, zastupnik Nikola Čikato.